

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

<https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series22.2021.30.15>
УДК 321.323

Перегида Євген Вікторович,
доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри політичних наук та права,
Київський національний університет будівництва і архітектури
yevgennn@ukr.net

**СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ ПОЛІТОЛОГІЇ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ
СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ**

(рецензія на підручник *Правова політологія. Академічний курс за ред. І. О. Кресіної, Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2021. 480 с.*)

До уваги читачів пропонується рецензія на новий підручник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України «Правова політологія. Академічний курс» за редакцією І. О. Кресіної, виданий у Києві 2021 року. Видання орієнтоване на формування цілісної системи знань щодо політико-правової реальності. Йдеться про черговий етап розвитку в Україні нового науково-дослідницького напрямку – правової політології – як показового прикладу одночасного поглиблення спеціалізації та посилення прагнення до інтеграції. Окреслені основні тематичні блоки пропонованого підручника: теоретико-методологічні проблеми, що стосуються обґрунтування правової політології як науки і навчальної дисципліни; взаємовплив політики і права; політична влада, що охоплює своїм впливом правові питання; функціонування держави як політико-правового інституту; основні характеристики суб'єктів і об'єктів політики; правовий вимір політичних режимів, політичної участі й політичного представництва, політичних партій і партійних систем тощо. Наголошується на структурованості матеріалу, оригінальності авторського підходу, його актуальності для державотворчої діяльності. Осмислюючи політичні та правові чинники суспільного розвитку, автори розширили розуміння поняттєво-категоріального апарату сучасної науки, зокрема і через такі поняття як «політичне право», «політико-правова система», «правова політика», «політико-правове прогнозування» та інші.

Ключові слова: правова політологія, міждисциплінарний підхід, підручник, академічний курс, навчально-методична література.

Одне з визначень науки пояснює її кризь призму процесу творчої діяльності з отримання нового знання. Результатом цієї діяльності є формування цілісної системи знань щодо певних явищ суспільного буття. Наука завжди розвивається у конкретних історичних умовах, що обумовлені передусім рівнем розвитку суспільства. Властиві суспільству засоби виробництва і технології, особливості суспільних відносин, ставлять перед наукою конкретні завдання, створюють можливості реалізації її досягнень.

Протягом усього періоду розвитку наукового знання в ньому взаємодіяли дві тенденції, які доповнювали одна одну – поглиблення спеціалізації й посилення прагнення до інтеграції. На різних етапах розвитку науки співвідношення цих тенденцій змінювалося. На початкових етапах формування наукових знань (до Нового часу) переважали процеси інтеграції, дослідники намагалися розглядати речі, явища та процеси в їх сукупності та єдності. Одночасно в роботах Аристотеля дослідники виявляють початки диференціації наукового знання. Наука Нового часу сконцентрувала увагу на окремих аспектах і конкретних проявах буття природи і людини. Диференціація наук була закономірним наслідком швидкого

збільшення та ускладнення знань. Вона неминуче приводила до спеціалізації та поділу наукової праці.

Процеси диференціації в гуманітарних науках у ХІХ ст. привели до класичного поділу на дисципліни. Власне в цей час філософія, історія, філологія тощо розмежували предмет своїх досліджень, випрацювали методологію та методи пізнання. І в цей же час в межах еволюціоністської концепції на основі еволюції, що розглядається як універсальна закономірність, здійснюється спроба синтезу різних наук.

Політична наука остаточно виокремилася з правознавства уже в ХХ ст., активно розробляючи власні предмет і об'єкт, поняттєво-категоріальний апарат, методологічний арсенал. І нині політологія остаточно утвердилася та зайняла чільне місце серед інших соціогуманітарних наук.

Однак життя не стоїть на місці. Політика і право в сучасних суспільствах тісно переплітаються і формують нові явища, які складно описувати методами класичної політології або класичної юриспруденції. Сучасна політико-правова реальність вимагає від науковців застосування нових підходів для її адекватного відображення. В Україні такою відповіддю на «виклик часу» стало народження нового науково-дослідницького напрямку – правової політології, що його започатковано в Інституті держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України. Аналізуючи політичні та правові чинники суспільного розвитку, нова наука спрямована, насамперед, на дослідження реальних політико-правових процесів, що відбуваються сьогодні в державі.

Першою «пробою пера» став вихід наприкінці 2019 р. колективної монографії за редакцією І.О. Кресіної «Правова політологія: проблеми концептуалізації та інституціоналізації». І ось через півтора роки копійкою праці, тим самим авторським колективом, «поширеним» рядом провідних вітчизняних політологів, випущено підручник «Правова політологія. Академічний курс». Продовжуючи розвиток нового напрямку наукових досліджень, авторами здійснено спробу створення цілісної та логічно взаємопов'язаної концепції політико-правового розвитку суспільства.

У пропонованому підручнику системно розглянуто теоретико-методологічні проблеми, що стосуються обґрунтування правової політології як науки і навчальної дисципліни через відповідний світовий та вітчизняний досвід, основні наукові підходи і методи дослідження. Авторами осмислені традиційні для класичної політології проблеми з урахуванням взаємовпливу політики і права. Йдеться про такі проблеми, як політична влада, що охоплює своїм впливом правові питання; функціонування держави як політико-правового інституту; основні характеристики суб'єктів і об'єктів політики, правовий вимір політичних режимів, політичної участі й політичного представництва, політичних партій і партійних систем. Поряд із цим у підручнику всебічно висвітлені такі недостатньо з'ясовані правовою наукою проблеми, як політичне право, політико-правова система, правова політика, політико-правове прогнозування.

Підручник поділено на 15 розділів, що охоплюють основні тематичні блоки. Авторами узагальнені й систематизовані теоретичні надбання політичної та правової наук. Теоретичний матеріал органічно поєднано з методичною частиною. Кожен розділ містить комплекс параграфів та завершується питаннями для самоконтролю, які допомагатимуть студентам готуватися до іспиту, а також розлогий список рекомендованої літератури.

Слід зазначити, що аналогів подібного навчального видання в Україні не існує. Впровадження авторами комплексного підходу до державотворчої діяльності знаходиться в руслі сучасного розвитку наукового знання. У постіндустріальну епоху в науці активно виявляються інтеграційні тенденції, що спираються на розвиток інформаційних технологій, спрощення оброблення і пошуку інформації, звільнення її від надлишку методів, моделей та концепцій і формування на цій основі міждисциплінарних дисциплін. Відтепер до цього процесу приєдналися і вітчизняні вчені.

Yevhen Pereguda,

Doctor of Political Sciences, Professor,

Kyiv National University of Construction and Architecture

***Formation of Law and Political Science as a Reflection of Current Trends in the
Development of Humanitarian Knowledge***

Readers are offered a review of the new textbook of the Institute of State and Law V. M. Koretsky NAS of Ukraine «Law and Political Science. An Academic Course» which is edited by I. Kresina and published in Kyiv in 2021. The publication is focused on the formation of a holistic system of knowledge about the political and legal reality. This is the next stage in the development of a new research area in Ukraine that is called law and political science. It is an illustrative example of the simultaneous deepening of specialization and strengthening the desire for integration. The main thematic blocks of the proposed textbook are outlined: theoretical and methodological problems related to the substantiation of legal political science as a science and academic discipline; interaction of politics and law; political power, which covers legal issues through its influence; functioning of the state as a political and legal institution; main characteristics of subjects and objects of policy; legal dimension of political regimes, political participation and political representation, political parties and party systems, etc. Emphasis is placed on the structure of the material, the originality of the author's approach, its relevance for state-building activities. Understanding the political and legal factors of social development, the authors expanded their understanding of the conceptual and categorical apparatus of modern science, including through such concepts as «political law», «political and legal system», «legal policy», «political and legal forecasting» and others.

Keywords: *law political science, interdisciplinary approach, textbook, academic course, educational and methodical literature.*